

מארכ

פרוטוקול מס' 263

מישיבת ועדת הכספים
יום ג', י"ח באייר תשל"ה - 29.4.1975, שעה 10.00.

נ כ ח ו :

- חברי הועדה:
- י. קרגמן - היו"ר
 - ע. אמוראי
 - א. אפרת
 - ש. ארליך
 - מ. ארנס
 - י. בדר
 - י. בן-מאיר
 - י. גולן
 - צ. גרשוני
 - ש. לורינץ
 - א. מלמד
 - י. ש. פלומין
 - ג. פת
 - ד. קורן
 - נ. קצב
 - א. רונן
 - מ. שחל

- מוזמנים:
- שר התיירות מ. קול
 - ח. גבתון - מנכ"ל משרד התיירות
 - ש. פופס - מנכ"ל החברה לפיתוח מפעלי תיירות
 - מ. תמיר - מנכ"ל החברה הממשלתית לתיירות
 - ד. וילק - סמנכ"ל משרד התיירות
 - מ. וידר - סמנכ"ל (למינהל) של משרד התיירות
 - י. בליזובסקי - יועץ כלכלי, משרד התיירות
 - ר. קוסובסקי - קצין תקציבים, משרד התיירות
 - א. קוצר - עוזר אישי לשר התיירות
 - ע. ניב - יועץ כלכלי לחברה הממשלתית לתיירות
 - מ. גידרון - דובר משרד התיירות

היועץ המשפטי לועדה: ג. קיטרון

היועץ הכלכלי לועדה: א.נ. פלוג

מזכיר הועדה: א. קירשנר
רשמה: מ. כהן

סדר-היום: תקציב משרד התיירות לשנת הכספים 1975;
הצעות לסדר היום;
הקמת ועדת משנה לדיון בחוק מס ערך מוסף;
שינויים בתקציב לשנת 1974.

תקציב משרד התיירות לשנת הכספים 1975היו"ר י. קרגמן:

אני פותח את הישיבה.

נשמע את תשובות שר התיירות ואנשי משרדו

לשאלות חברי הועדה.

שר התיירות מ. קול:

בראשית דברי אני רוצה לתת מחמאה לחבר

הכנסת פת, שדבריו בוועדה היו יותר

קונסטרוקטיביים מאשר במליאת הכנסת בעת הדיון על משרד התיירות.

לגבי הויכוח על טיסות השכר אני רוצה לקבוע שתי עובדות. כשקיבלתי את הדו"ח של חברת "דיקסון ספיס", ביקשתי את מנכ"ל משרדי שימסור אותו קודם כל לשר התחבורה ואחר כך למנכ"ל אל על, ולא אמרתי שום דבר. בעוד אני מחכה לפגישה שהוסכם עליה עם שר התחבורה כדי לדון יחד על הנושא, קראתי בעתונות ושמעתי ברדיו ששר התחבורה הופיע באיזה מעמד בנמל התעופה בן-גוריון והסביר שם מדוע הכלכלנים של משרד התחבורה הם נגד טיסות שכר. אמרתי לשר התחבורה: אני מוכרח עכשיו להשיב על הדברים. ובכן לא אני פתחתי בויכוח הזה. גם איני רואה כל רע בויכוח הזה. הבטחתי בשעתו לעתונות שכאשר יהיה לי הדו"ח של חברת "דיקסון ספיס" אמציא אותו לעתונות. זה נושא שמעניין רכבות משפחות בישראל, הוא מעניין את כל תעשיית התיירות, ואין בו שום סוד בטחוני, ציבורי או ממלכתי. אני רואה בזה ויכוח דמוקרטי מקובל. למעשה אני עוד לא התווכחתי כלל, רק מסרתי את העובדות של דו"ח "דיקסון ספיס". ניסו למשוך אותי לויכוח. אמרתי: אני עוד לא מתווכח, עוד יש לי הסתייגויות לדו"ח הזה, אינני מקבל מגבלות שונות שבו שהן לדעתי מיותרות. כך שאינני מקבל את מה שאמרו פה חברי ועדה אחדים שזה לא טוב ששרים מתווכחים ביניהם. בנושאים כאלה הויכוח אינו מזיק.

ד. קורן:

הביקורת העיקרית היתה מדוע אין החלטה.

שר התיירות מ. קול:

קיבלנו את הדו"ח לפני חודש ימים. שר התחבורה צריך לקיים אתי דיון על זה, הממשלה ודאי תמנה ועדה שתהיה ועדת משנה של ועדת השרים לענייני כלכלה, והיא תביא המלצה לממשלה. כך היה ב-1956. זה עניין מכובד מאד שראוי לדיון רציני. ובינתיים הממשלה כל הזמן עסוקה בעניינים אחרים, היה פה קייסינג'ר, והעניין הזה עוד לא בדון.

ש. לורינג:

אם כן, מה האיום על התפטרות אפשרית?

שר התיירות מ. קול:

אני לא איימתי. אמרתי שאם יתברר שאי אפשר לפתח את התיירות לארץ, אלך לראש הממשלה ואגיד לו שאולי אין צורך שאמשיך בתפקידי כשר התיירות, אני מוכן לקבל גם תיק אחר בממשלה.

לגבי שירותי התיירות בארץ - כידוע הנחתתי על שולחן ועדת השרים לענייני כלכלה לפני כמה שנים הצעה על הקמת רשות חופים בשיתוף משרדי הפנים, התיירות, התחבורה והשלטון המקומי. כי לדעתי לא ייתכן שהרשויות המקומיות בעצמן יטפלו בעניין החופים, אין להן הכוח והיכולת הכספית לכך. ואי אפשר לטפל בנפרד בכל קטע של חוף.

למרות התמיכה הרבה שהיתה לזה בכנסת מצד כל הסייעות, בממשלה יש מתנגדים רבים, וקודם כל שר הפנים, שנית - השלטון המקומי שחושב שאנחנו רוצים לקחת ממנו איזה דבר, ושלישית - שר המשפטים, המתנגד לתאגידים נוספים. נוסף לכך, לפי הצעת שר האוצר הקודם, מר ספיר, הוקמה ועדת תיאום לעניין זה, פ"ר בליזובסקי ממשרד התיירות התמנה כיושב-ראש שלה. כעבור זמן מה התברר שאין לוועדה זו שיניים ואין לה סמכויות.

לפני שבועות אחדים הבאתי את העניין פעם נוספת לפני ועדת השרים לענייני כלכלה, ושוב שר המשפטים דיבר נגד תאגיד, שר האוצר ביקש שתוקם ועדה ושינתנו לה סמכויות. נבחרה ועדה של שלושה שרים, עומד בראשה שר האוצר, בהשתתפות שר הפנים ושר התיירות, כדי לדון על אפשרות של הקמת רשות חופים. שר הפנים הביע שוב, באמצעות מנכ"ל משרד הפנים, התנגדות מוחלטת להקמת רשות חופים. אני חולק עליהם.

בועידה שהתקיימה במלון אכדיה בהרצליה
 ומר ראש העיר, מר נבו, שלכמה ראשי עיריות יש הרהורי חרטה, והם רוצים
 לעורר את השאלה מחדש. יש כמה ראשי ערים שהש בעד הקמת רשות חופיים.
 זה המצב. רציתי להסביר מדוע איננו מתקדמים בענין זה.

יחד עם זאת אנחנו עושים פעולות מסוימות
 בקשר לכמה חופיים. פיתוח חוף נתניה יעלה 7 מיליון לירות. אנחנו נתנו
 זקצה של רבע מיליון לירות, ונוסף לזה אישרנו הלוואה של כ-750 אלף
 לירות. שם יהיה חוף לדוגמה. הקימונו חברות לפיתוח חופיים בשיתוף
 גם כמה עיריות, כמו למשל החברה לפיתוח חוף אילת, החברה לפיתוח חוף
 נל-אביב, חברת "אתרים" שעשתה שם עבודה גדולה מאד. אנחנו משתפים
 פעולה עם עיריות שונות, משתדלים לעזור להן. אבל הפתרון הבסיסי לא
 יבוא אלא על-ידי הקמת רשות אחת. במצב הנוכחי לא ניתן לפתח את החופיים.
 נך למרות תמיכת כל סיעות הכנסת לא יכולתי עד עכשיו להתגבר על בעיה זו.

חבר הכנסת פת סיפר פה על תזכיר שהוגש
 לי על-ידי ה"ה סלמן וגפני בקשר לחברה הממשלתית לתיירות. אני רוצה
 לומר שהם באו אלי להביע את צערם על כך שכתבו לי את התזכיר הזה,
 זשבו שאולי מוטב היה שישוחחו אתי. כי אמרתי להם: בתזכיר יכולים
 להיות דברים פסקניים, ויכול לקרות שאחר כך משנים את הדעה, ובינתיים,
 לפני שהדברים מתבררים, התזכיר יכול ללכת לעתונות או לשמש למטרות
 נחרות. ובכך התזכיר לא הגיע לעתונות, אבל הוא הגיע לחבר הכנסת פת.
 ומסקנה העיקרית שלהם היתה שהם מציעים לבדוק אם לא יותר טוב שבמשרד
 התיירות יהיה אגף מיוחד במקום החברה הממשלתית לתיירות. הוכחתי להם
 שאינם צודקים. בשעתו ועדת סלמן הציעה שנהפוך את החברה הממשלתית
 לתיירות לחברת אם לחברות שאנחנו מקיימים בשיתוף עם מועצות מקומיות
 זו אזורים. הלכנו בכיוון זה והפכנו את החברה הממשלתית לתיירות
 לחברת אם, כי אנחנו משתפים פעולה בפיתוח עם עיריות שונות. המשרד
 נינו יכול לעשות זאת באופן ישיר, גם לא ניתן שהמשרד יהיה שותף עם
 זיריה בחברה. יותר טוב שזה נעשה על-ידי חברת אם.

החברה הממשלתית לתיירות משמשת כזרוע
 ביצוע של מדיניות פיתוח התיירות בשטחי הפיתוח, ואינה עוסקת בביצוע
 פעולות של משרד התיירות. אין כאן שום כפילות. החברה עוסקת בייזום
 ביצוע של פרויקטים כאלה שלא ניתן לבצעם דרך משרד ממשלתי, וזאת
 עיקר תוך שותפויות עם גורמים חיצוניים. עיקר הדבר - הפעלתם של
 ולה האחרונים (עיריות, רשויות, גופים מינהליים שונים) תוך ניצול
 ידחיפה של תקציביהם שלהם.

החברה מספקת כל סוגי ייעוץ לחברות
 לפרוייקטים, ולא רק שירותי ייעוץ תכנוני והנדסי. אין לחברות
 יועצים משלהן, כלכליים ואחרים. (הכוונה לחברות המשותפות, אתרים,
 וחברה לפיתוח אילת, החברה לפיתוח יפו העתיקה, החברה לפיתוח ים
 ומלח וכו), והן בעזרות בשירותים של החברה הממשלתית לתיירות.
 ושירותים היחידים אותם מחזיקות החברות הם שירותי ייעוץ שכני ופיקוח
 וליון על ביצוע העבודות. גם זה עומד להשתנות.

החברה אינה עוסקת רק בפיקוח על החברות
 דבר שאף כשלעצמו יש בו מן התכליתיות המרובה, תוך ריכוז מדיניות
 (הנחיות אחידות). החברה אף עוסקת באופן אינטנסיבי עצמי בביצוע
 פרויקטים בשטחים שבהם, מתוך יעילות ותודעת חסכון עצמית (אשר הקדימה
 ות האחרים) לא הוקמו חברות, וצוותה המצומצם מבצע הפעילויות המורכבות
 אופן עצמי.

יש עוד עיריות שרוצות להקים אתנו
 חברות משותפות, כמו למשל לפיתוח טבריה העתיקה ולפיתוח צפת. יש
 עכשיו נטייה מוצדקת בממשלה לא להרבות בהקמת חברות. ובכך במקום להקים
 חברות נפרדות בכל מקום ומקום, החברה הממשלתית לתיירות אומרת: אני
 אעשה זאת עם העיריות והרשויות המקומיות. חוץ מזה יש שטחים שבהם אין
 שויות מקומיות, כמו בסיני או בגולן. שם אנחנו מוכרחים לפעול לבד,
 ולא בשיתוף עם רשויות מקומיות. את זה עושה החברה הממשלתית לתיירות.
 כמובן יש לפעמים איזה כפילות עם אגף התכנון, יש לפעמים מקרי גבול.
 אבל בדרך כלל אנחנו יכולים להתברך בפעולת החברה הממשלתית לתיירות.
 ואינני רואה שום סיבה לקבל את ההמלצות של סלמן וגפני. לדעתי המסקנות
 אינן בדוקות באינן שקולות. אמרתי להם זאת בעצמי.

החברה הממשלתית לתיירות עושה עבודה

מצויינת, מבורכת, ולפי דעתי היא חיונית.

חבר הכנסת פת דיבר על כך שמשעמם לתיירים.

אני מכיר הרבה תיירים שלא משעמם להם. יש מקומות שמשעמם בהם, כמו למשל באילת. תמיד אמרו שאם יהיו שם 2,000 חדר, כולם יחד יוכלו לפתח גם מפעלי תרבות, יחד עם העיריה. לצערי עד כה לא עשו זאת. הם מאוחדים רק בבקשות כספיים ממני. השעמום איננו דבר כללי, כל אחד מחפש את מה שמעניין אותו, אבל אני מסכים שיש עוד מה לעשות בשטח זה. המצב איננו כה חמור כפי שזה מוצג.

חבר הכנסת פת שאל אם יש דיון לגבי המבנה

הארגוני של משרד התיירות. כן. אני ביקשתי שחברה תבדוק את מערכת העבודה של משרד התיירות. אנחנו באמצע הדיון. אני תמיד חושב שכל אחד צריך לבדוק את עצמו, את עבודתו ואת שיטות העבודה. כאמור אנחנו באמצע הבירור בעניין זה. ודאי נגיע למסקנות. לדעתי משרד התיירות הוא משרד יעיל וטוב, עם מנגנון לא גדול, אבל כדאי לבדוק את הדברים. למשל יש הצעה להקים יחידה למחקר שווקים, יש הצעה להקים אגף לתכנון לטווח ארוך. גם היום יש יחידה לתכנון. אבל כל זה פתוח לדיון.

חבר הכנסת פת דיבר על לשכות התיירות

בחוץ-לארץ. הן ממלאות תפקיד חשוב מאד. נכון שאין להן מספיק תקציבים לעבודה, כי קיצצו בהם דוקא בזמן שצריך היה להגדילם.

הוא שאל שאלה נכבדה, האם לאור סידורי

הבטחון החמורים שיש עכשיו בכל לשכת תיירות, אנשים אינם מפחדים להיכנס ללשכות הללו. האמת היא שלשכות התיירות משרתות שתי מטרות: קודם כל הן לשכות מודיעין לציבור הרחב; שנית, רוב העבודה שלהן היא עם סוכני נסיעות, עם ארגונים יהודיים וארגוני צליינים, ובעניין זה הן יכולות למלא את התפקיד גם עם סידורי הבטחון הקיימים. מר גבתון סיפל בעניין זה הרבה מאד. אבקש שהוא יגיד כמה מלים בנושא של לשכות התיירות בחוץ-לארץ.

עיקר תפקידנו הוא להביא תיירים מחוץ-

ח. גבתון:

לארץ, וזה החלק העיקרי של עבודת הלשכות

בחוץ-לארץ. יש מעקב צמוד אחר ההישגים של הלשכות. בשנה שעברה סגרנו שלוש לשכות, כי חשבנו שאינן מועילות די לעידוד התיירות, בגלל שיקולים מקומיים, הדבר נעשה עוד לפני הקיצוצים בתקציב. אנחנו בודקים כל לשכה באיזו מידה היא ממלאת את יעודה.

במצב הנוכחי הצורך בלשכות גדול יותר

מאשר לפני כן. אנחנו פה לא כל כך מודעים לכל העניין של שיווק בחוץ-לארץ, גם של התעשייה, ולבעיות שהמדינה בתקלת בהן בגלל החרם הערבי והטרור הערבי. בכמה לשכות אנחנו עומדים בפני בעיה שגופים מסחריים שעמדו אתנו בקשר, סוכני תיירות גדולים וחברות תיירים, מפסיקים את הקשר בגלל לחץ ערבי. מנהלי הלשכות עומדים בעניין זה במאבק מתמיד, כדי לקיים את הפעילות השוטפת. לקיים עכשיו ערב תיירות בעיר שדה צרפתית, זה מבצע גדול. אנחנו לא נותנים פרסום לאף אחד מהדברים האלה, גם במשרד הדברים ידועים רק לחוג מצומצם של אנשים, אבל זו מלחמה מתמדת כדי לקיים את הפעילות השוטפת של התיירות בארצות אירופה, ובמידה מסויימת גם באמריקה.

באשר לסידורי הבטחון בלשכות - לשכות

התיירות הן עדיין המקום היחיד, הנציגות הישראלית היחידה, שיש אליה גישה פחות או יותר חופשית. השגרירויות והקונסוליות הן מבצרים. היתה הצעה שניכנס לתוך הקונסוליות. לא קיבלנו אותה. סידורי הבטחון שלנו הרבה יותר קלים מאשר של הנציגויות הדיפלומטיות. בכל זאת אנשים מגיעים.

יש בעיה של שלוש לשכות שנמצאות בחנויות,

כלומר ברחוב, והגישה אליהן היא מהרחוב. רוב הלשכות נמצאות בבנייני משרדים, לא בקומות הראשונות, והבעיה הרבה יותר קטנה. הלשכות בפריז, פרנקפורט ולונדון נמצאות ברחוב. שם בעיות הבטחון הרבה יותר חמורות. שקלנו אם לעזוב את המקומות או להישאר עד גמר תקופת השכירות, והחלטנו

ה. גבתון

שמאחר ומדובר בשלוש לשכות בלבד, מוטב להבטיח אותן כראוי ולא להודות שאנחנו עוזבים את הרחוב המסחרי ובורחים לבנין קומות. על כל פנים, בזמנים אלה של המאבק של החרם הערבי והשרור הערבי, והלחץ שלהם על גורמים מסחריים להפסיק כל קשר עם ישראל - זו פעולה חיונית וחשובה הרבה יותר מאשר בזמנים רגילים.

שר התיירות מ. קול: לגבי כפרי הנופש מעבר לקו הירוק - לדעתי

כפרי נופש אלה הם הישג גדול של משרד התיירות. אני שמח שחבר הכנסת פת ראה אותם ולא רק את רחוב הירקון בתל-אביב. בכנסת הוא אמר שאין מספיק דמיון. אנחנו מגיעים עד שרם-אל-שיך והחרמון. התיירים שבאים לארץ מתרשמים מאד מנביעות ודי-זהב, וכן מאתר החרמון. אנחנו עשינו לפיזור התיירות ולהקמת מפעלים באזורים שונים. אנחנו גם עוזרים לדיקלה בתכנון האזור ההוא. איננו יכולים להשקיע כסף, כי אין לנו. מחלקת ההתיישבות של הסוכנות עוסקת בזה. אבל אנחנו מגלים פעילות בכל השטחים שבהם אפשר לעודד את התיירות.

לגבי תמריצים לבתי-מלון, התמריצים האלה באו לאפשר לתעשיית התיירות והמלונאות בעיקר לשמור על המחירים היציבים ולא להעלותם עקב האינפלציה בארץ, עד סוף 1976. ההסכם עם המלונאים הוא שהם אינם מעלים מחירים, ואנחנו נותנים להם תמריצים. על גובה התמריצים לא סיכמנו. לכן אני מתפלא שאומרים פה שהתמריצים אינם מספיקים.

ח. גבתון: אני רוצה להשיב בקשר למלון רייך בירושלים.

במשך תקופה ארוכה הורגש הצורך, נוסף לבית-הספר לתיירות בהרצליה, בבית-ספר בירושלים, מאחר שהיה כאן מחסור בכוח עבודה מאומן, בעיקר בכוח עבודה יהודי. אחרי מאמצים רבים מצאנו מקום מתאים. בית-ספר כזה קיים תמיד יחד עם מלון, המשמש גם מקום לעבודה מעשית לחניכים. זה גם פותר במידה רבה את בעיית התקציב. בהרצליה נמצא בית-הספר כבר הרבה שנים במלון תדמור, וההצלחה רבה. על אותו בסיס עשינו זאת גם בירושלים.

מצאנו את מלון רייך בתנאים מתקבלים על הדעת. המשרד היה מלכתחילה בעד זה שנקנה את המקום ולא נשכור אותו, כי חשבנו שבמשך כמה שנים זה יהיה הרבה יותר רנטבילי. האוצר למעשה הצדיק גישה זו, אבל לאור המדיניות הכללית שלו בהזרמת כספים לשוק חשב שאין זה הזמן המתאים לעשות זאת. לפני שבוע היה דיון נוסף בענין זה עם הממונה על התקציבים. הגענו לסיכום עקרוני חיובי לקנות את המקום, אבל יש בעיה של מימון, ואנחנו מנסים לפתור אותה בימים אלה. דמי השכירות יילקחו בחשבון. זה מופיע בחוזה.

שר התיירות מ. קול: לגבי הערך המוסף בתיירות - אני אומר

שהוא מגיע ל-79%. זה הערך המוסף הגבוה ביותר.

י. בליזובסקי: לשאלה בקשר להקצבות הרשמיות של ישראלים

היוצאים לחוץ-לארץ: בשנת 1971 הסתכמו היוצאות ב-60 מיליון דולר; ב-1972 - 70.4 מיליון דולר; ב-1973 - 105.1 מיליון דולר, ובשמונת החודשים הראשונים של 1974 - הן הסתכמו ב-101.4 מיליון דולר. יש מגמה של עליית ההקצבות לישראלים היוצאים לחוץ-לארץ.

שר התיירות מ. קול: זו הסיבה שאני רוצה מאד לפתח את תיירות

הפנים. אני חושב שזה יביא לחסכון במטבע חוץ. יש לנו מה להציע בארץ. אני מסכים עם מה שנאמר פה שבתירות הפנים המחירים לישראלים הם יקרים. אני חושב שעלינו לטפל בנושא זה. אחרי הפיחות, התייר אינו משלם יותר בדולרים, אבל בלירות זה יוצא ב-43% יותר, וזה לא מוצדק. יחד עם זאת, קיימת בעיה שיש מחירים שונים לישראלים ומחירים שונים לתיירים מחוץ-לארץ. יש על כך תלונות מצד תיירים, וזה יוצר מרידות. אנחנו מוכרחים להתמודד עם בעיה זו; אינני מתעלם ממנה.

ש. פופס

בשאלה שאלה מה הושקע בענף התיירות בשלוש-ארבע השנים האחרונות. ישיב עליה מר פופס, מנהל החברה לפיתוח מפעלי תיירות.

ש. פופס:

אני רוצה להקדים כמה מלות רקע. לעתים טועים אצלנו בין החברה הממשלתית לתיירות ובין החברה לפיתוח מפעלי תיירות. החברה הממשלתית לתיירות עוסקת בפיתוח אזורי של התיירות באזורי הארץ השונים ובשטחים. החברה לפיתוח מפעלי תיירות היא למעשה בנק, הפועל במקביל לבנק לפיתוח התעשייה, באותן שיטות ודרכים. היא המכשיר הפיננסי של משרד התיירות.

בשנת 1974 גמרנו מאזן של למעלה מ-600

מיליון לירות. מאז היווסדה נתנה החברה הלוואות של כ-630 מיליון לירות, וזה מייצג השקעות בהיקף של למעלה מ-2 מיליארד לירות.

בשאלה גם שאלה איזה אחוז מכלל ההשקעות

הוא מימון עצמי של היזמים, ואיזה אחוז זה מימון ממשלתי. העניין שונה לפי אזורי הארץ השונים, החל באזור פיתוח א' שבו בתקופות שונות זה היה $2/3$ ו- $1/3$, וכלה באזורים אחרים בארץ שבהם זה 50% הלוואה ו- 50% מימון של היזם. היום ירד האחוז באזור פיתוח ל- 55% , ובמרכז הארץ - ל- 35% מכלל ההשקעה. כלומר מלון שנבנה היום בתל-אביב מקבל 35% הלוואה ממשלתית, את היתרה חייב היזם להשקיע ממקורותיו הוא. יש בתי-מלון שנמצאים בשלבים אחרונים של בניה. מצאנו שיותר בריא לתת להם לסיים את הבניה. לא היה הגיון, במלון שהושקע בו למעלה מ-40 מיליון לירות, כש-15-16 מיליון מתוכם הם הלוואות ממשלתיות, שנפטיק את הבניה סמוך לגמר. הפסקנו את בנייתם של אלה שהיו בשלבים התחלתיים, בחפירה או בשלד. אותם בתי-מלון שכבר הושקעו בהם למעלה מ- 70% של ההשקעה, איפשרנו להם לסיים את הבניה.

ש. לורינץ:

אלה שהפסיקו את הבניה, האם זה היה מתוך הסכמת היזמים?

ש. פופס:

יש גם החלטה של הועדה להקפאת הבניה. יש גם מקרים אחרים. בירושלים למשל יזם מרצונו החופשי אמר שבמצב התיירות הנוכחי הוא מקפיא את הבניה, והוא פנה אלינו שלא נלחץ עליו עם החזר ההלוואות. הוא הקפיא את המצב לשנה.

אשר להלוואות והשקעות - עד היום נתנו

הלוואות בהיקף של 624 מיליון לירות. ב-1974 נתנו 132 מיליון לירות הלוואות. רוב הכסף ניתן לבתי-מלון, חלקו לפרוייקטים אחרים.

לגבי מבנה ההון של החברה - מתוך 96

מיליון לירות של הון המניות של החברה, 70 מיליון הן מניות בכורה שהוצאנו בארצות-הברית, שהן בידי יהודי ארצות-הברית. כסף ממשלתי יש רק 21 מיליון לירות.

אנחנו משלמים דיבידנדים בדייקנות גדולה

מאד, כי יש לנו עסק עם ה-איי.סי.סי., ואנחנו משתדלים לא להיכנס אתם לבעיות.

אשר להלוואות לפי חלוקה לאזורי הארץ -

בשנת 1974 הושקעו בירושלים וסביבתה 31 מיליון לירות, שהם 24% מההלוואות; במרחב תל-אביב, הכולל את האזור פבת-ים עד נתניה, הושקעו 38 מיליון לירות; במרחב חיפה - 5 מיליון בלבד, שהם 4.1% ; בגליל - 15.6 מיליון, 12% ; כנגב, כולל אילת ואזור ים המלח - 29 מיליון לירות, 22% ; באזור עמק חפר - 11 מיליון לירות, שהם 8.4% ; במקומות אחרים - 0.5% . עיקר הדגש הוא במרחבי ירושלים, תל-אביב והדרום. בחיפה פחות. אנחנו עובדים בשיטה של שוק חופשי. קבענו תכנית פיתוח שמשרד התיירות פועל לפיה, ואנחנו מציגים אותה ליזמים, הם בוחרים באופן חופשי את המקום שבו הם רוצים להשקיע.

ד. קורן:

אבל אתם קובעים מדיניות שלפחות ממספר מסויים של חדרים אינכם נותנים עידוד,

אינכם נותנים תמיכה.

פופס .

מעולם לא היה דבר כזה.

פופס :

השר השיב לי על שאילתה, שפחות מ-20 חדר זה לא נקרא מלון.

לורינץ :

יש הבדל בין מלון חדש ובין הרחבה. להרחבה אנחנו נותנים, אם המלון ראוי לזה. מלון חדש מוכרח להיות איזה מינימום של חדרים, כדי שהוא יראה כמלון וכבית הארחה.

ר התיירות מ. קול :

עדי כמה שאנחנו יודעים, כל בתי המלון בנהריה שהרחיבו פיזית את מספר חדריהם, גם אם ה 7 חדרים, קיבלו הלוואה כמקובל. נכון שהתנאים לגבי הרחבה הם חות טובים מאשר למלון חדש. אבל זה חל גם על מלון של 400 חדר.

פופס :

אני תומך יותר בהרחבות מאשר בדברים חדשים.

ר התיירות מ. קול :

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת בן-מאיר שאני ציפיתי לו לצלול לעומקה של מדיניות התעופה, שיקרא את הדו"ח של "דיקסון פיס", ואולי יחשוב על מה שאמר שהוא נגד טיסות שכר. אני מציץ טיסות כר מוגבלות ומבוקרות. אבקש שימציאו לך את הדו"ח כולו.

באשר לחברת אל על - אני עובד עם חברת אל על תוך שיתוף פעולה, וזה לא קשור עם הויכוח הזה. לא בכל דבר אני סכים אתה. למשל, אני הייתי נגד זה שחברת אל על תקים בתי-מלון. זו ברת תעופה, ואני מתנגד לכך שחברת תעופה תעסוק בדברים אחרים. הם קימו את החברה יחד עם "בוביס" המקומית, שנקראת חברת "לרום"; הקימו לון גדול ויפה באילת, בונים שני בתי-מלון גדולים בתל-אביב, ורוצים בנות בירושלים. והם מתווכחים עם רשויות התכנון. עכשיו הם מנהלים שא ומתן עם חברת הכשרת הישוב. נוסף לזה הם קנו חברות של סוכני סיעות בארצות-הברית ובארצות אחרות. אינני יודע אם זה הכרחי. אני גד הפלישה של חברת תעופה לאומית לכל מיני שטחים שהיא אינה צריכה עסוק בהם. אמרתי זאת לידידי. על-ידי ההתנגדות שלי מנעתי גם שהם היו שקועים ביותר מאשר ב-10% בחברת "לרום". אמרתי להם שזה לא ענינם. הם צריכים לעבוד עם כל בתי-המלון בארץ, ולא להיות בעלים של בתי-מלון. ני בעד שוק חופשי ונגד קרטלים. אני חושב שזאת התפשטות לא מוצדקת לא בריאה. אני עובד אתם בידידות, יחד עם זאת אני חולק עליהם בדברים סויימים.

כאשר לחברת לפיתוח מפעלי תיירות - מבקר המדינה חלק לה מחמאה בדו"ח שלו.

לגבי בתי-ספר של רשת אורט ועמל שיש בהם מגמות לתיירות - עזרת משרד התיירות היא בהשקעה, לא בהחזקה. ההשקעה זיא של משרדי העבודה והחינוך. הם גם משתתפים ב"תדמור".

חבר הכנסת בן-מאיר אמר דבר חשוב מאד, ל כך שמסקינים מוכרים את בתי-המלון או מעבירים אותם לבעלות אחרת מרויחים על זה, ומדוע הממשלה מסכימה לכך. אני מסכים עם מה שאמרת. יסיתי לפעול בענין זה. כחווה שלנו עם היזם כתוב שאנחנו בתור נותן משכנתה הראשונה מוכרחים לתת לזה הסכמה. אני רציתי להתנות את זה עם דמי הסכמה. פניתי לשר המשפטים. תשובתו היתה שלדעתו אינני צריך הסתבך בזה, כי יש כל כך הרבה קומבינציות בחברות כאלה, חברות בת אחרות, והוא מציץ לי לא לעלות על זה. שר המשפטים חושב שזאת דרך לא תעמוד בבית-משפט, ושהיא לא מוצדקת. לכן הרפיתי מזה.

בן-מאיר : אפשר להביא חוק.

אני חושב שלא צריך לנצל את המדינה זאת הרצון הטוב שלה, אבל בענין זה בלית ברירה יבלתי את עמדת שר המשפטים.

ר התיירות מ. קול :

חבר הכנסת בן-מאיר שאל על מסעדות כשרות. ל המסעדות המומלצות לתיירים הן כשרות. אבל האמת היא שמשרד התיירות

מ. קול

לא צריך להתערב בזה, בשביל זה קיימת הרבנות הראשית, והרבנים הראשיים צריכים להסכים ביניהם מי רשאי לתת הכשר. המועצה הדתית בירושלים לפעמים מחולקת עם הרבנות הראשית, ויש לפעמים אנשים דתיים שנמצאים במצוקה גדולה. יכול לקרות שיש למלון הכשר, יש משגיחים על הכשרות, ובתדריך לא מופיע שזה כשר, בגלל הסכסוכים האלה, והתייר הדתי נבוך.

י. בן-מאיר: אני דיברתי על תיירות פנים, על מסעדות בצדי הדרכים ובתחנות הדלק. רובן לא כשרות.

שר התיירות מ. קול: אני אינני אחראי על כל המסעדות בישראל.

י. בן-מאיר: אבל נותנים להן הלוואות.

שר התיירות מ. קול: לא למסעדות אלה. יש בישראל מפעלים שאינם כשרים. אבל הרוב המכריע של המסעדות ובתי-המלון הם כן כשרים, כי הם רוצים לקוחות.

חבר הכנסת בן-מאיר שאל על שיטת מסירת עבודות. בראשית 1975 פניתי ליועץ המשפטי של המשרד, עוז דב קולני, שאני מאד סומך עליו, ושאלתי אותה שאלת. אקרא לפניכם את התשובה שקיבלתי ממנו: "1. נשאלתי על ידך לדעתי אם קיים פגם ציבורי במתכונת הקיימת של העסקת יועץ הנדסי לחברה הממשלתית לתיירות, שעל פיה מועסק יועץ אחד לגבי כלל הפרוייקטים, גם אלה של החברות הנפרדות לפיתוח אתרי תיירות, אשר שכרו מחושב באחוזים (באופן רגרסיבי) על בסיס היקף הפרוייקטים, והוא גם חבר בגופים שונים של החברה המחליטים על עבודות הנדסיות ומסירתן.

"2. כידוע רק לגבי יועצים מטוג אחד של חברות ממשלתיות, - היועצים המשפטיים - החליטה הממשלה על חלוקת העבודה בין מספר רב ככל האפשר של עורכי-דין על פי קביעת ועדה מיוחדת שמחוז לחברה. (הוא הדין ברואי חשבון). אי לכך אין פגם מבחינת החלטות הממשלה בהסדר הקיים של העסקת יועץ הנדסי אחד לפי בחירת החברה.

"3. עקרונית אין מניעה שחברה ממשלתית תמנה לה יועץ מקצועי אחד של קבע בתחום כלשהו, באשר אחד היתרונות הנובעים מכך הוא ההתמחות וצבירת הידע של היועץ בנושאי פעילותה. אכן אין כמובן מניעה שחברה לעסקי יועץ הנדסי בצוות הקבוע שלה או שהיא תפנה מפעם לפעם למספר אנשי מקצוע (במעין "מיכרז פנימי") ותבחר מתוכם יועץ לנושאים מסויימים או לתקופה מסויימת. אולם כאמור לעיל, השיקולים הקובעים שינחו אותה הם שיקולים של תועלת החברה לאור היתרון שבהתמחות, ובאשר לצד הכספי - ספק רב אם מינוי יועץ הנדסי בשכר, הכרוך בהעסקת צוות עזר, יעלה לחברה פחות. השיקולים הנ"ל, אם יישקלו על-ידי הגורמים המוסמכים בחברה, הם שיקולים לגיטימיים (מבלי להתעלם כמובן מהאפשרות להעלות שיקולים לטובת הגישה הנגדית).

"4. כדי שלא להחליש את האופי הלגיטימי של ההסדר הקיים, והואיל ואספקט נוסף של ביקורת ציבורית עשוי להתייחס להשתתפות של היועץ ההנדסי כחבר בגופים המחליטים על הפרוייקטים של החברה, היקפם וביצועם, רצוי לשקול (ואני מדגיש - מבלי שהדבר נוגע אישית ליועץ ההנדסי של החברה) אם במסגרת קביעת הרכב הגופים האלה עדיף להגדיר את מעמדו של הנ"ל בתפקיד של יועץ לגוף ולא כחבר בו. אזכיר גם כי בישיבת הדירקטוריון האחרונה של החברה הועלתה הצעה להקים ועדה של הדירקטוריון לענייני תכניות, שמתפקידה יהיה לדון בהצעות לפרוייקטים השונים שהחברה תעסוק בהן, היקפן ומסירתן לתכנון וביצוע (עד השלב של בחירת הזוכה על-ידי ועדת המיכרזים הקיימת). הקמת ועדה כזו מטעם ההנהלה יש בה כדי לחזק בצורה רצינית את הבחינה הציבורית של המשך ההסדר הקיים להעסקת היועץ".

ובכן עסקתי בנושא זה בעצמי, כי חששתי מה יגידו, לא משום שאין לי אמון אליו, הוא עושה עבודה טובה מאד. התברר לי שזה יכול לעלות הרבה יותר ביוקר אם נחזיק מנגנון פנימי עם יועצים בתוך המשרד. שאלתי את היועץ המשפטי וקיבלתי ממנו תשובה מוסמכת מאד.

מה עם ביצוע שתי ההמלצות?

1. בן-מאיר:

2. תמיר: יש ועדות. למעשה הארגון והמבנה של החברה הוא שזאת חברת אם, הממונה על החברות האזוריות. לכל חברה כזאת יש מועצת מנהלים משלה, ויש לה גם ועדות מיכרזים, לבחירת מתכננים, ביצוע עבודות וכיו"ב. במקום שנחזיק יועץ כזה לכל חברה, והיות ואנחנו רוצים ריכוז של הפעולות האלה, שוב שישוב האיש הזה. הוא עובד היום בתנאים לפי החוזה שנחתם אתו ב-1969. יעדה בחברה בודקת את הדרישות שלו לשינוי. היות ושכרו מחושב באחוזים: אופן רגרסיבי, בשנת 1973/74 הוא קיבל פחות מאשר ב-1972/73. הוא נחזיק משרד בתל-אביב, עוזר ושרטטים, ואנחנו יודעים מה זו החזקת כוח זרם. בכל פרויקט, ולו קטן, יש צורך בהרבה מאד אנשים. אני אישית בעד פיזור, עם ניצול הידע של האנשים. הדברים נבחנים על-ידי ועדה של מועצת המנהלים. הוא משמש כיועץ. האדריכלים השונים מגישים את הצעותיהם בכתב, כולל עלויות. הועדה בודקת את הדברים, ואז מוחלט למי למסור את העבודה. בדרך כלל אין כאן רוב ומיעוט, משתדלים להגיע להחלטה אחידה. אם יש ספק, אנחנו מנסים לקבל עוד הצעות. היו תקופות שלא היו כל כך הרבה הצעות. הכוונה שלנו היא פיזור. יש ועדת מיכרזים, יש פרסום בעתונות. גם לגבי מתכננים מוציאים מיכרזים. לפעמים אדריכל נפסל מבחינת הידע. איננו רוצים לעשות שגיאות. אילו היינו צריכים לפצל למהנדסים או יועצים בכל חברה, עם מנגנון ורכב וכו', זה היה עולה פי כמה.

מה עם ההמלצה שהוא לא יהיה יותר חבר בגוף הזה?

1. בן-מאיר:

הוא לא חבר, הוא יועץ.

2. תמיר:

אני רוצה להתייחס לבעיית מלונות הדיירות. מאז שהוחלט על הקפאה במתן רשיונות לבתי מלון, יש גם הקפאה על מלונות דירות.

1. בליזובסקי:

מלון דירות הוא מלון ככל מלון אחר, אלא שיש שוני בהרכב המימון. בשלבים מסויימים הגענו למסקנה שבעלויות הנוכחיות של הקמת בתי מלון קשה למצוא גורם יחיד שישא בנטל המימון הנדרש. ראינו שמכירת דירות היא אמצעי לגיוס כספים להקמת הפרוייקטים. כשדנו על הקריטריונים של מלונות דירות היינו ערים לבעיה באיזו מידה אנחנו לא נקים דירות באמצעות החוק לעידוד השקעות הון לאנשים שבלאו הכי היו באים לארץ. לכן הקשינו מאד על רוכשי הדיירות. אחד הקריטריונים הוא ש-30% מהחדרים הם חדרי רגילים בבעלות החברה המקימה. אם ניקח את העלויות, כ-50% מכלל ההשקעה במלון הם של החברה המקימה. לגבי ה-70% האחרים של החדרים - 55% מתוך 100% החדרים הם חדרי שניתן למכור אותם, אלא שבהסכם המכירה הרוכש חייב להכניס את הדירה ל"פול" של המלון, כך ש-11 חודשים בשנה החדר עומד לרשות המלון להשכרה רגילה. רק 15% מתוך 100% החדרים, ניתן לקנות אותם ולסגור אותם.

במאי 1972 הקטנו את שיעור ההלוואות. ההלוואות הניתנות היום הן 10% לחמש שנים, בריבית של 15%, ו-20% לתקופה של 13 שנה, בריבית של 12%. כלומר גם ההטבות בהלוואות הן היום הרבה יותר נמוכות מההטבות הכלליות.

יש הגבלה, שלא ניתן למכור את הדיירות לתושבי הארץ. רק דירה לתושב חוץ, הנמכרת במטבע זר, זכאית לקבל את ההלוואות שהחוק מקנה. עד היום פעילים ארבעה מלונות דירות.

3. פת: אין לי ספק שמבחינה תיירותית, יש לכם ודאי חישובים שהם חיוביים. אני העליתי את הבעיה מבחינה זו שהרוכש הפרטי במקרה כזה מקבל הטבה שכל רוכש דירה אחרת אינו מקבל אותה. הוא קונה בכסף ולא נייד, דירה שערכה עולה, וניתנות לו הטבות שונות.

אתה יכול להגיד אותו דבר לגבי מלון. שר התיירות מ. קול:

ג. פת

ג. פת: אבל המלון משרת את תעשיית התיירות. המהיר שהמדינה משלמת בעד הדבר הזה הוא יקר מדי. אם אדם קונה דירה ב"ישראלום" ולא גר בה, היא גם כן עומדת ריקה חודשים רבים, הוא אינו מקבל עליה הכנסה, ולא הלוואה. אני מציע שתרחקו מהנושא הזה.

שר התיירות מ. קול: אבל הדירה הזאת לא משרתת את התיירות.

ג. פת: רק עם מלון הדיירות בנתניה היתה הצלחה, גם מלון השרון זו הצלחה, כי שם זה היה חלק מה"פול" הכללי של השרון, זו לא היתה יחידה בפני עצמה. מלון "ארבע העונות" היתה יחידה בפני עצמה. אני מבין שמשרד התיירות ניצל אפשרות זו לשם בניית בתי-מלון נוספים.

ש. פופט: הנושא של מלון דירות נולד לאור העובדה שהשקעה היום בהקמת מלון היא עצומה. היום להקים מלון של 400 חדר מגיעה לעשרות מיליוני לירות. קשה למצוא יזמים שמוכנים לסכן סכומים של עשרות מיליונים, בבת אחת, או קבוצה של יזמים שתקים מלון בהשקעה כה גדולה, כאשר התשואה בענף היא קטנה יחסית. לכן נולד הרעיון של מלון דירות. הכוונה היא למבנה של מימון. זה מלון שמפזר את הסיכון בין הרבה מאד בעלים.

שר התיירות מ. קול: יש עכשיו הקפאה מוחלטת ואין על מה לדבר. כשהמצב בתיירות ישתנה, נדון על הנושא הזה.

חבר הכנסת אהנס שאל מדוע לא מסרנו את מה שמתנו לחברת דיקסון ספיס לחברה בארץ. אנחנו עוסקים עכשיו בתכנית אב לתיירות, שהסכום שהיא עולה הוא פי שלושה מהדו"ח של דיקסון ספיס. את זה נתנו לחברה בארץ. לגבי מדיניות התעופה, אנחנו היינו בדעה, לדעתי צודקת, שאם זה יהיה דו"ח של חברה ישראלית, משקלנו בויכוח על מדיניות התעופה לא יהיה כמו זה של חברה שיש לה מעמד בינלאומי. אני יודע שיש חברות ישראליות טובות מאד בענין זה. לגבי תכנית האב הלבנו עם חברה ישראלית. לגבי מדיניות התעופה חשבתי שהענין כה כבד, והויכוח סביב זה מוכיח זאת, שחשוב לנו מאד שיהיה לזה ערך של גורמים שהם מקובלים כמומחים בינלאומיים לתעופה, ורק לנושא זה. בחרתי דוקא מומחים לתעופה ולא לתיירות, כדי שלא יגידו שזה חד-צדדי.

ח. גבתון: ברור שבחברה כזאת צריכים להיות בני סמכא בשטח התעופה הבינלאומית. בארץ מבחינה זו יכולים להיות רק אנשי אל על. בחברה זו יש לפחות שלושה אנשים שניהלו חברות תעופה, כמו "פאן אמריקן", "איסטרן איירליינס" וכדומה. יחד עם זאת אני רוצה לציין שגם את החברה הזאת חייבנו לקחת שותף ישראלי, והם לקחו. חשבנו שזה המבנה הטוב ביותר. הפרוייקט הוא ישראלי, ההתמחות בענין סקר תעופה היא של חברה בינלאומית, ונוסף על האנשים שהיו מנהלי חברות תעופה בינלאומיות, יש גם אנשים של ה-סי.איי.בי. בארצות-הברית שמכירים את כל חוקי התעופה הבינלאומיים. לדעתנו זה המבנה הטוב ביותר.

מ. ארנס: אני מבין את המוטיבציה שלכם לנצל את המוניטין של גוף בינלאומי. זו שקטיקה די נהוגה בארץ, אינני בטוח שהיא נכונה, כי בסופו של דבר מה שקובע מבחינת ניצול מימצאי הדו"ח זו איכות הדו"ח. נכון שאיכות פלוס מוניטין זה יותר טוב מאשר איכות בלי מוניטין. מתוך מה שמעתי האיכות אינה עומדת במבחן. אני מעונין לקרוא את הדו"ח.

שר התיירות מ. קול: את זה שמעת רק מאנשי אל על, שמתנגדים לזה.

מ. ארנס: מה שמענו מאל על, אלה נימוקים שטותיים, זה לא שייך לטיסות שכר. עד עכשיו לא שמעתי מאל על שום נימוק בעל ערך. זה אינו אומר שהם לא צודקים. ייתכן שהם לא פסוגלים לבנות את ה"קייס" שלהם. אבל ייתכן שפה האיכות אינה עומדת על רמה. בתחום החשיבה אנחנו לא נופלים ברמה מאף אחד

מ. קול

בארצות-הברית, גם בנושא של הפעלת חברות תעופה. יש פה אנשים שמבינים טוב מאד. להבא הייתי ממליץ לעבוד עם גופים ישראלים.

שר התיירות מ. קול:
נשאלה פה שאלה ביחס ל-6 מיליון לירות למלון הילטון בירושלים. במסגרת ההלוואה שאושרה להילטון היינו צריכים לתת להם 55% מה-67 מיליון לירות. זו היתרה של הסכום. אין פה שום דבר נוסף.

סיכמתי עם שר האוצר, ושר האוצר הודיע לפיינברג במכתב רשמי ש-10% הנוספים שאושרו בשעתו על-ידי אשכול ז"ל לפיינברג לא יינתנו לטייג, לא יועברו אליו באופן אוטומטי. בדקנו זאת עם היועץ המשפטי, וזאת התשובה שניתנה. מדובר בסכום של 4.7 מיליון.

י. בליזובסקי:
לגבי מלון מוריה בעין-בוקק: קופת-חולים נכנסה כשותף בחברת מלון אילת באילת ב-50%. האישור שלנו לכניסה ניתן לפני כחודש. חברת מלון אילת באילת היא הבעלים של מלון פאן-אמריקן בים המלח, לפיכך קופת-חולים שותפה גם במלון מוריה בים-המלח. זו הדרך שהם בחרו ללכת בה.

הבעלות הנוכחית של מלון מוריה בים המלח רכשה את המלון מחברת "כלל", שנעשתה בעלת המלון ברגע שרכשה את חברת "פאן לון". כך שלא היתה רכישה משטרן, אלא מחברת "כלל" שהחזיקה במלון. סיום הבניה, למעט אגף המרחצאות, נעשה על-ידי "כלל".

שר התיירות מ. קול:
לדעתי חברת מוריה היא חברה מצויינת. לי יש אולי חלק אישי בהקמת מלון מוריה בירושלים. יש לחברה רמת שירותים מצויינת. כחבר קופת חולים וההסתדרות אני חושב שחברה הסתדרותית וקופת חולים הסתדרותית צריכות לדאוג לכך שיהיה להן בית הארכה של שני כוכבים באזור ים המלח, כדי שפועלים יוכלו לבוא לשם ושזה יעלה להם פחות מאשר במלון בעין-בוקק או בפאן-אמריקן. כל השבחים לחברת מוריה, שהיא גם בעלת הפרוייקט של המצפה התת-ימי באילת, ב-60%.

י. בליזובסקי:
היתה שאלה לגבי מפעלי שארם-אל-שייך. יש גישות שונות באשר לדרך פיתוח אזור תיירות חדש. גישה אחת אומרת שיש להשקיע קודם בנושא התשתית, ורק אחר כך בפרוייקטים הכלכליים. גישה שניה טוענת שיש לנסות להשקיע בתשתית במקביל להשקעות הכלכליות. למשרד התיירות היה נסיון בהקמת ופיתוח אזור אילת, ששם הפרוייקטים הכלכליים הקדימו את התשתית, וזה יצר בעיות. לכן היתה החלטה שלגבי שארם-אל-שייך ננסה ללכת במקביל. לפיכך אישרנו שם עד היום מספר פרויקטים של איכסון. בין הפרוייקטים שאושרו - מלון הקרוואנים, המלון של חברת "כלל", נאות אופיר, אכסניית נוער שנמצאת בבניה, מרכז הצלילה ומלון נוסף שטרם הוחל בבנייתו. לצערי בגלל קשיים אובייקטיביים של המקום, ריחוקו והעדר עורף עירוני שיכול לסייע, מלון הקרוואנים שהיה חלוץ המלונות בשארם-אל-שייך נכנס לקשיים בהפעלה ובהחזקה. כתוצאה מכך השותפים המקוריים נפרדו ונכנסו שותפים חדשים. גם השותפים החדשים לא מצאו את הדרך המתאימה להפעיל את המלון. ולמעשה היום הוא סגור. קופת חולים באה בדברים עם הבעלים הנוכחיים של מלון הקרוואנים, שהם אמנון ברנס מארצות-הברית וקבוצה נוספת של משקיעים בארצות-הברית. קופת חולים מתכוונת להיכנס בהשקעה ניכרת.

קופת חולים הגישה למשרד התיירות, לחברת התיירות ולחברה לפיתוח שתי בקשות: בקשה אחת לקונסולידציה של חובות העבר, והשניה - תכנית פיתוח. שתי הבקשות נמצאות בדיון.

לגבי בית המלון של "כלל", הוא מורכב משתי יחידות: 30 בונגלוס פעילים ו-30 חדרים בבניה קשיחה, שנמצאים עכשיו בבניה. בעקבות ההתייקרויות שחלו במשק הבניה והתייקרויות אחרות, ובעקבות הירידה בתיירות, חברת כלל בדקה מחדש את כל נושא ההשקעה, והגיעה למסקנה שלגבי חברת כלל הפרוייקט לא יהיה כלכלי. היא הודיעה למשרד התיירות שהיא שוקלת הפסקת הבניה. בינתיים הבניה נמשכת. צוות משותף של החברה הממשלתית לתיירות, מרחב שלמה ומשרד התיירות בודק יחד עם אנשי חברת כלל את הנושא. טרם הוכחה צידקת טענותיה של חברת כלל.

י. בליזובסקי

כך שלמעשה שני פרויקטים נמצאים היום במצב של אי-בהירות לגבי המשך הפעלתם.

עכשיו נבנית אכסניית נוער באזור. היא תסתיים אולי תוך שנה, ותקלוט כ-100 אורחים.

אישרנו מלון נוסף באזור, שבשלב ראשון יהיה מורכב מ-45 חדרים, ובשלב שני יגדילו אותו עד 100 חדרים.

מרכז הצלילה הוקם ופועל. דובר כאן על בעיות של איכות הסביבה ושמירה על הנוף. זה נושא חשוב. אבל לגבי הפרויקט עצמו - הוא הוקם והופעל.

שר התיירות מ. קול:
היו מועמדים עוד קבלנים ומשקיעים אחרים, כולם נסוגו מהבניה בשארם-אל-שייך, כי כל אחד שואל את עצמו מה יהיה שם מבחינה פוליטית. גם יוקר הבניה שם גדול.

נשאלה פה שאלה לגבי אילת. אנחנו נמצאים בשלב של גמר פיתוח התשתית שם, גם בענין הביוב באזור בתי המלון. הקבלן קצת השתהה בעבודה, היו לו כל מיני בעיות ותקלות. זה ענין של עוד חודשיים-שלושה, וכל התשתית של האזור הזה תהיה גמורה.

יש בעיה רצינית של מפעל הביוב של העיר, שמעלה ריחות. זה ענין של העיריה ושל משרד הפנים. אומרים שיש תכניות, שמטפלים בזה, אבל בינתיים בימים חמים עולים ריחות לא נעימים מהביוב.

אשר לשמורות הטבע - אנחנו עובדים בשיתוף פעולה עם רשות שמורות הטבע, שעושה עכשיו עבודה מצויינת לשמירה על האלמוגים שהיו בסכנת הרס כתוצאה מהדליפות של המיכליות. עכשיו מטפלים בנושא, ומשרד התחבורה מטיל קנסות חמורים מאד. יש שיפור בענין זה.

היחסים בינינו ובין רשות שמורות הטבע טובים. ועדת האוזנר שבדקה את מבנה משרד התיירות המליצה לצרף אליו כמה יחידות, בתוכן גם את רשות שמורות הטבע. אבל כל גורם שמציעים לו לשנות את מבנהו הארגוני, מסרב. היתה המלצה לצרף למשרד התיירות את רשות הגנים הלאומיים. ידין, שהוא יו"ר מועצת המנהלים של רשות הגנים הלאומיים, כתב שהוא אינו רוצה בזה.

חבר הכנסת בארי שאל על הסעיף ביקורת שירותי תיירות. יש לנו 23 עובדים לביקורת. אינני רואה חולשה מצדנו בענין זה. הם עושים עבודת ביקורת גדולה מאד.

ש. פופס:
נשאלה שאלה על מצב הפיגורים בחברה לפיתוח מפעלי תיירות. מצב הפיגורים בחברה עמד במשך שנים באופן קבוע על 8-9 מיליון לירות. אם באותה תקופה גדל סך הכל נכסי החברה מ-120 מיליון ל-600 מיליון לירות, הרי אחוז הפיגורים ירד בצורה דרסטית. העיר על כך מבקר המדינה.

זה היה נכון עד סוף 1974. בחודשים האחרונים של 1974 ובחודשים הראשונים של 1975 מסתמנת מגמה חמורה מאד בנושא הפיגורים. רמת הפיגורים עלתה ל-21 מיליון לירות, וזה לעומת סכום של כ-89 מיליון שהיינו צריכים לגבות השנה. זה מספר בעל משמעות ניכרת.

הסיבות לפיגורים הן שלוש: א) תפוסה נמוכה מאד של בתי-מלון; ב) הם צברו לעצמם סכומים מסויימים בשנות השפע, שבהם המשיכו לשלם אחרי מלחמת אוקטובר, עד לקראת סוף 1974. גם את הסכומים האלה הם גמרו. ג) הסיבה השלישית אינה רשמית, אבל בתקופה האחרונה לא מעט מבוני בתי-המלון יש להם עסקים נוספים אחרים בישראל, ובשל החלשה בעסקים האחרים כנראה שהיתה הזרמת הון מתחום המלונאות לתחום העסקים האחרים.

קול

התיירות מ. קול:

הדבר הזה איננו בדוק. אני הודעתי
בועידת התאחדות בתי המלון ולמשלחת שהיתה
נלי שלא אסכים לשום מורטוריום. כל מי שיכול לשלם, נתבע ממנו שישלם,
ום לא, ננקוט נגדו באמצעים חוקיים. מי שאינו יכול לשלם, נקל עליו
י ידי חלוקה יותר טובה של התשלומים. התאחדות בתי המלון אמרה שתשלח
נו המלצה לגבי כל אחד מאלה שפנו. יש גם רצון לבצל את זה לרעה.
זיינה בדיקות אינדיבידואליות.

יש בתי-מלון ששייכים לחברות מלוונות. ניקח
יוגמה את מוריה. מלון מוריה בירושלים מרויח יפה מאד, התפוסה גבוהה
י השנה. המלוונות בים והמלח ובאילת מפסידים. החברה צריכה להסתדר.
ני מוכן לעשות לפעמים קונסולידציה איזו שהיא, אבל לא שלא ישלמו.
זברת הכשרת הישוב יש באילת מלון נפטון. יש לה מלוונות אחרים שעובדים
יתר טוב. מלוונות ששייכים לחברות כאלה, אינני מסכים שלא ישלמו.
כל אם יש מלוונות בודדים, צריך לעזור להם לעבור את התקופה הקשה.
כל אינני רוצה שהממשלה תהיה בעלת מלוונות.

פלומין:

האם הפיגור לא יקשה על הזרמת כספים
נוספים?

פופס:

אם יש יזום שיש לו שני פרוייקטים, אחד
שמפגר והשני שהוא מרויח עליו כסף, קודם

וא צריך לגמור את הפיגור.

התיירות מ. קול:

נשתדל לעזור. אני חושב שהמדינה צריכה
לעזור למפעלים לעבור את התקופה הקשה,
כל זה צריך להיעשות בדרך הוגנת וגיונית, ובלי לבצל את זה לרעה.

ארנס:

אני מבין את הרתיעה שלכם מליהפך לבעלי
בתי מלון. והטקטיקה שלכם במקרה זה היא
חינה אינדיבידואלית של כל מקרה. לדעתי אתם יכולים לפרסם קריטריונים
וגדרים וברורים כדי לא לפתוח פתח לתלוונות על העדפות וכדומה.

התיירות מ. קול:

אמרתי שאתחשב בהמלצות של התאחדות בתי
המלון. יש מצבים שונים. יש מצב אחר
צפת, מצב אחר באילת, או בתל-אביב. צריך לראות את כל האספקטים יחד.
ני אומר שהקריטריון צריך להיות שאם לבית-המלון יש אפשרות לעמוד
זשלומים, הוא צריך לעמוד בהם; אם הוא מפסיד הרבה כסף ואינו יכול
שלם, ואינו שייך לקונצרן - אנחנו צריכים לעזור לו. למשל בתי-המלון
מסולה. כל בתי-ההארחה בצפון הרויחו בחורף מהמבקרים שבאו לאתר
חרמון וכדומה. מסולה - פחות. אני מוכרח לקחת בחשבון מצבים שונים
מקומות שונים. יש מועצת מנהלים של החברה, ויש בדיקה. זה נעשה
ל-ידי אדם אחד בלבד. כמועצת המנהלים יושבים אנשי ציבור ועובדי
דינה, ותיעשה בדיקה.

ארנס:

אני אציע פה שנמליץ בפניכם לפרסם
קריטריונים ברורים ומוגדרים.

התיירות מ. קול:

אינני מתנגד לזה, אני רק אומר שזה
מורכב.

פופס:

יש לנו קריטריונים, רק לא פרסמנו אותם
ברבים.

בליזובסקי:

היתה פה הצעה להסבת פרוייקטים למפעלים
אחרים. במסגרת הפעולות של משרד התיירות
התגבר על תקופת המשבר, היתה הצעה להעביר בתי-מלון ליעודים אחרים
תקופה מוגדרת. אחת הפעולות שעשינו במשותף עם הסוכנות היא הפיכת
מה בתי-מלון למרכזי קליטה. בתקופת השיא של העליה היו 40 בתי-מלון
שימוש כמרכזי קליטה, ובהם 1,300 חדרים. לצערנו העליה פחתה, ולכן
ם צרכי הסוכנות לבתי-מלון קטנו. היום הסוכנות מתירה חלק מהחוזים
היו לה עם בתי-מלון.

י. בליזובסקי

יעוד אחר למעשה נעשה רק בשלושה מקרים: מלון בן 60 חדר בתל-אביב הפך לבנין משרדים, לתקופה של עשר שנים; מלון בנתניה הפך לבית-אבות, ומלון עדן בירושלים נסגר והפך להיות בית משרדים.

לגבי בתי-מלון שנמצאים בבניה - אנחנו נמצאים במגע הדוק עם משרד הבריאות בשני תחומים: האחד - היתה מחשבה להפוך את אחד מבתי-המלון בתל-אביב לבית-חולים; השני - להפוך את אחד מבתי-המלון הנבנים בתל-אביב לאכסניה לאחיות, במסגרת הנסיון של משרד הבריאות לפתור את בעיית האחיות. כל בתי-המלון שנמצאים היום בבניה בתל-אביב נבדקו אם הם מתאימים לשמש כבית-חולים. לצערנו התוצאה היתה שלילית, משני טעמים: א) המיקום. עיקר בתי-המלון שנמצאים בבניה היום הם ברחוב הירקון, בלב אזור התיירות, דבר שאינו מאפשר הפעלת המקום כבית-חולים. ב) מרבית בתי-המלון שנמצאים היום בבניה נמצאים בשלבים סופיים של הבניה. התאמת נכס קיים בשלב סופי של בניה והכשרתו לבית-חולים מחייבת השקעות עצומות, מעבר למה שהיה נדרש אילו היו לוקחים פרוייקט בתחילת בנייתו. נבדקו העלות והאלטרנטיבות השונות, והגיעו למסקנה שלא כדאי להשקיע בזה סכומים עצומים כדי להפוך מבנה קיים לבית-חולים. לכן נושא זה ירד מהפרק.

אלטרנטיבות אחרות לא נמצאו. רמת בתי-המלון גבוהה מדי לבתי-אבות. היה פער בין רמת המלון לבין הצרכים של סוג הלקוחות שרצו. למשרדים לא היה ביקוש באותו אזור.

ד. וילק:
נשאלה שאלה לגבי מורי הדרך. מדי שנה בשנה אנו מפרסמים שורת מסלולים, הנקבעים בהתייעצות עם המועצה המייעצת. אני מודה שיש חריגים, ושלפעמים מורי דרך מובילים אוטובוס זה או אחר או מכוננית קטנה למסעדה או חנות אחרות.

י. בן-מאיר:
זה הכלל, זה לא לפעמים. לפעמים הם אולי בסדר.

ד. וילק:
אני מניח שעם אישור חוק התיירות, נושא זה יבוא על פתרונו. היו מקרים של שליחת רישיון מכמה מורי דרך לתקופות מסויימות, והיו השעיות. יש כ-2,000 מורי דרך מאושרים, ויש 20-23 אנשים שעוסקים בפיקוח. השאלה מה אנחנו יכולים לעשות. אנחנו בודקים את הנושא. לפעמים אנחנו מפעילים את חוליות הביקורת בצורה מוטוויית. במידה ויש חריגים, אנחנו מביאים את העניין לוועדה, והיא מוציאה את מסקנותיה.

ג. פת:
מה אתם עושים בקשר למורי הדרך הערביים?

שר התיירות מ. קול:
כל עוד הכנסת אינה מאשרת את חוק התיירות, המצב לא יהיה טוב. הנחתי הצעת חוק בשם הממשלה, החוק נמצא בוועדת הכלכלה, אך הדיון בו לא מתקדם. אני פונה לחברי הכנסת בבקשה שיזדאגו לכך שזה יתקדם.

אמרתי פעם למורי הדרך שקודם כל הם צריכים בעצמם להיות מאורגנים. שכנעתי אותם שיתארגנו במסגרת ההסתדרות. היום הם יותר מאורגנים. שנית, ביקשתי מהם שיקבעו לעצמם ועדה פנימית לענייני אתיקה. הם עשו זאת. אמרתי אפילו שאני מוכן להמליץ בפני ועדת הכלכלה שייקבע איזה הסדר לגבי אחוז מסויים של קומיסיון, עד 10%, כמקובל בארצות מתוקנות, אם יתחייב שיקיימו את זה וישמרו על זה. כי היום יש מצב טראגי בשטח זה. רוב הבחורים הם מאד אינסליגנטיים, ביניהם קצינים בצה"ל ואחרים, והם מקבלים שבחים מהתיירים. אם יש כמה יוצאי דופן שלוקחים את התיירים לחנויות מסויימות, שבהן הם מקבלים 30%-40%, זה מכשיל אותם והורס את תדמיתם, לא רק שלהם. אנשים אמרו לי שהם מתחילים להתבייש בפני ילדיהם ושכניהם. אמרתי להם: קחו אתם את העניינים לידיים. ובכן עכשיו יש מצד ההסתדרות יותר שיפול משהיה בעבר, יש גם יותר התארגנות פנימית.

יש בעיה לגבי מורי דרך ערביים. היה לנו עניין רב לשלב אותם בתעשיית התיירות. על יסוד החוק הירדני שהיה קיים, ואחרי שעברו קורס מזורז, ניתנה להם אפשרות לעבוד. הזהרתי אותם והם

זתחייבו שלא יתערבו בפוליטיקה. אמרתי להם: אינכם מוכרחים לשבח את זדינת ישראל אם זה נוגד את מצפונכם, אבל אינכם יכולים להסית נגד זמדינה. אם תעשו זאת, יישלל מכם רשיונכם. לפני שבוע ביקשתי את זר וילק ואת מנהל המחלקה להכשרת כוח אדם לקרוא להם. יש להם ועד משלהם. יש למעלה מ-50 מורי דרך מאושרים. אמרתי שרשיונותיהם לא יוארכו יותר באופן אוטומטי אם לא ייערך אתם קודם כירור רציני, כי יש תלונות. זמקרה של דרום-אפריקה נבדק באופן יסודי.

יש בעיה של מלונות במזרח ירושלים. אלה עובדים עם הסוכנים הערבים לגבי אנשים שבאים דרך גשרי הירדן. אנחנו נהגנו בענין זה, לפי המלצת ועדת ירושלים, קצת ברכות. לא רצינו להחריף את הדברים. אמרנו שהחיים בצוותא יעשו את שלהם. אבל יש כאלה שהם כסדר, יש כאלה שאינם כסדר. הענין נמצא עכשיו בטיפול מחדש. מה שקורה עכשיו הוא תוצאה של מה שנעשה בכלל כציבור הערבי בארץ, עם עליית קרנו של "אש"ף, ועידת ראבאט וכו'.

שאלתם על מרכזי הימורים. ביקשתי את היועץ המשפטי של המשרד למסור לי את העובדות לגבי ארצות התיירות המתקנות בעולם. טרם קיבלתי תשובה. אני רוצה לדעת מה זה אומר מבחינת החוק. הכוונה רק לתיירים. פעם העלייתי מחשבה לגבי אילת. עוד לא החלטתי דבר. הענין נמצא בבדיקה.

מ. ארנס: אבל אל תשכח שארץ-ישראל היא ארץ עם ייחוד מיוחד.

שר התיירות מ. קול: בוועידת שחתקיימה בארץ ב-1968 קמו יהודים ואמרו שאם יהיה פה קזינו, יבואו המוני תיירים. אמרתי שזאת ארץ התנ"ך, ושאין זה הולם.

חבר הכנסת שחל שאל על חיפה. איננו מקפחים את חיפה. כתבתי לראש העיר מר אלמוגי ששיתוף פעולה צריך להיות הדדי. אם אנחנו מקימים חברה משותפת בחיפה, יש צורך שמועצת המנהלים של החברה הזאת תתכנס ותחליט מי יהיה מנהלה. כך מקובל במקומות מתוקנים. קיבלתי הודעה שראש עיריית חיפה הביא מנהל מתל-אביב. אמרתי שלא ייתכן דבר כזה. ביינתיים התברר שהוא לא היה כל כך טוב ומחזיר אותנו לתל-אביב. אמרתי לראש עיריית חיפה שבפעם הבאה אולי ינהג אחרת. גם בפעם הבאה מינה מנהל לחברה משותפת בלי שבוע מי הוא. אמרתי למר אלמוגי שכך איננו יכולים לעבוד יחד. אנחנו מוכנים לעבוד יחד אם ההחלטות יתקבלו על-ידי בציגיו ונציגי, ואם יהיה רצון טוב מצד שני הצדדים. אנחנו רוצים לעזור לחיפה.

עכשיו מכינים טרם, ביקשתי להכניס גם את חיפה. יש לחיפה בתונים אובייקטיביים טובים מבחינת הטבע. ובכן איננו מקפחים אותה. נעזור גם ללשכת הקונגרסים.

ח. גבתון: לפעמים יש רושם שפשוט מנסים להכשיל את חברי הכנסת באינפורמציה. בפרטומים שונים מוקדש מקום נאות לחיפה, לפעמים אפילו יותר מאשר לתל-אביב. ולא עושים לה טובה.

שר התיירות מ. קול: חברי הכנסת בן-מאיר ומלמד השמיעו פה טענות כאילו משרד התיירות מציג את ישראל רק על-ידי בחורה בביקיני על שפת הים. יש גם פלקסים בהן רואים בחורות בביקיני, אבל יש גם פלקסים על כל המקומות הקדושים, הכותל המערבי, צפת, שבריה ועוד. הכל מופיע אצלנו. יש גם פרסומת בעתונות.

אשר לתיירות פנים - אין לנו מספיק תקציב. אנחנו מוכרחים להגביר את תיירות הפנים. זה אולי יחסוך לנו מטבע חוץ בכך שאנשים יטעו פחות לחוץ-לארץ. אני עומד לדבר על כך עם שר האוצר. המצב קשה מאד. איננו עושים די בענין זה.

אשר לרמת השירות - לדעתי יש שיפור ברמת השירות בבתי-מלון. המצב הקשה הביא לתחרות בין בתי-המלון. יש בתי-מלון מפוארים ביותר, אבל אנשים אינם באים אליהם, כי השירות שם לא טוב. תמיד אמרתי שהתחרות תפעל טוב יותר בענין זה מאשר הפיקוח.

מ. קול

להערוותיו של חבר הכנסת אמוראי: קודם כל אני שבע רצון שהוא ראה שאנחנו עובדים לא רק בתל-אביב וברחוב הירקון, אלא גם באזורים אחרים. הוא היה רוצה שנעבוד גם בסנטה קטרינה. פעם עזרנו בהלוואה לבית-ספר שדה על שם בנו של תמיר. כלומר אנחנו גורם גם בפיתוח מקומות כאלה, בהתאם לכספים ולאמצעים העומדים לרשותנו.

י. בן-מאיר: האם זה נכון שמשרד התיירות אומר למדריכים לא לקחת תיירים לסיורים ביהודה ובשומרון?

שר התיירות מ. קול: אין לזה שחר.

י. בן-מאיר: האם המטלולים שלכם כוללים את יהודה ושומרון?

שר התיירות מ. קול: כן. מטלולי הטיולים הם בכל חלקי ארץ-ישראל.

י. בליזובסקי: חבר הכנסת אמוראי שאל על מבנה תקציב הפיתוח. התקציב נטו מסתכם ב-28.25 מיליון לירות. התקציב ברוטו מסתכם בכ-112 מיליון, כשעיקר המימון, 80 מיליון, הוא מימון בנקאי שבא לממן את ההלוואות של החברה לפיתוח מפעלי תיירות. השאר זו השתתפות של גורמי חוץ.

לגבי השאלה איזה חלק מהתקציב הוא קשיח ואיזה חלק ממנו הוא גמיש וניתן להעברה ליעדים אחרים - החלק הגדול של התקציב, מתוך ה-112 מיליון הוא קשיח: 93 מיליון לירות. סכום זה מזרכב משני סכומים עיקריים: מהלוואות של החברה לפיתוח מפעלי תיירות וממענקים בהתאם לחוק לעידוד השקעות הון. סכום המענקים, כ-16.5 מיליון לירות, הוא לפי החוק לעידוד השקעות הון שקבע שבאילת, שארם-אל-שייך וים המלח יינתנו 20% מענקי הקמה, על ההשקעה. מענקים אלה בוטלו ב-1 ביולי. כל הסכום שנכנס לתקציב אלה התחייבויות לגבי בתי-מלון שנבנו והם כבר פעילים, ושעדיין לא נגמרה ההתחשבות אתם.

הסכום השני - 65 מיליון להקמת בתי-מלון, פלוס 6 מיליון לירות למלון הילטון. הוא מיועד ברובו הגדול לבתי-מלון שבנייתם נסתיימה ויש עדיין גמר חשבון. לפי נוהל העבודה בחברה אנחנו משחררים כספים לאחר הביצוע, לאחר שיש דו"ח של רואה חשבון ודו"ח של מהנדס. חלק אחר מהסכום הזה הוא לבתי-מלון שנמצאים בבניה.

כאן נשאלת שאלה לגבי בתי-מלון שנמצאים בשלבים שונים של בניה, האם יש להקפיא להם את הכספים. במידה ותקבל החלטה כזאת, אז משתחררים סכומים. לגבינו, במדיניות הנוכחית שבה הוחלט לא להפסיק בתי-מלון שנמצאים בבניה, אנחנו רואים את הסכומים האלה כקשיחים. אם מחליטים להפסיק, משתחררים סכומים חדשים. אין פה בתי-מלון חדשים. מ-1 בינואר 1973 לא אישרנו. צו הקפאת הבניה אינו מאפשר התחלות חדשות.

החלק השני של התקציב הוא לפעולות החברה הממשלתית לתיירות. זה מסתכם בערך ב-2.25 מיליון לירות, פלוס 7.3 מיליון, לפעולות תשתית. כך שלמעשה יש כ-1.5 מיליון, להלוואות לשיפוץ בתי-מלון עממיים, אכסניות נוער, חניונים, וכדומה.

למעשה אפשר לומר שאם לא מתקבלת החלטה להפסיק בניה של פרויקטים באמצע, התקציב ב-98% הוא קשיח.

שר התיירות מ. קול: לשאלתו של חבר הכנסת בדר לגבי שער מיוחד לדולר - יש התנגדות של האוצר לכך, ולפי דברי אנשי האוצר זה לא ניתן מבחינת היחסים עם הבנק העולמי. אנחנו מדינה שתלויה מאד ביחסים עם הבנק העולמי. זה ברור. זה לא ניתן להפעלה אצלנו מבחינה בינלאומית ומבחינת הקשרים עם הבנק העולמי.

אנחנו מאד מחמירים לגבי הפיקוח על המחירים בבתי-מלון. יש הקפאה מוחלטת של המחירים, והאמת היא שבתי-המלון גובים היום מחירים נמוכים מאלה הכתובים במחירונים.

י. בן-מאיר: זו הוכחה לכך שהם יכולים לעבוד במחירים יותר נמוכים.

שר התיירות מ. קול: זה קורה כשיש תחרות בין בתי-המלון.

חבר הכנסת דרובלס דיבר על סוגים שונים של בתי-מלון בעלי אותה דרגה, כלומר עם אותו מספר כוכבים. מובן שמלון ישן אינו נראה כמו מלון חדש. יחד עם זאת ביקשתי את מר וילק להביא לי הצעות לבדיקה מחדש של ענין הכוכבים, מבחינת הרמה של בתי-המלון. יש באמת בתי-מלון שאולי אינם ראויים שיהיו להם ארבעה כוכבים. כל כמה שנים צריך לבדוק את זה. זה גם יחייב בתי-מלון ישנים לשפץ את המבנים ולדאוג להעלאת הרמה.

חבר הכנסת מלמד אמר שעלינו לשנות את תנאי ההלוואה ולהעלות את שיעור הריבית לבתי-מלון שאינם שומרים על רמת שירותים נאותה. אינני חושב שניתן לעשות זאת. ייתכן רק שאנחנו יכולים להוריד בדרגה. זה מוכרח לבוא למועצה המייעץ של בתי-המלון, בה יושבים אנשי מקצוע ואנשי ציבור. זה לא ענין שרירותי. לגבי מסעדות הענין יותר מסובך.

אנחנו מנהלים ויכוחים קשים עם כל משקיע. הדוגמה האחרונה היא המלון של שיף בחיפה. לא אישרתי את המלון הזה למרות כל הלחץ, למרות רצוני שיהיה בחיפה מלון בעל יוקרה. אמרתי שהוא יביא חוזה חתום עם חברה בינלאומית לניהול, כמו הילטון או שרתון. לאור הנסיון שלנו עם מלון דיפלומט בירושלים אינני מוכן להשקיע עשרות מיליונים בחיפה במלון בבעלות שיף, אם לא יובטח הניהול התקין של מלון זה. לדעת ראש העיר אני צודק. אנחנו צריכים ללמוד מהנסיון בעניינים כאלה.

היו"ר י. קרגמן: אני מודה לשר התיירות ולחבר עוזריו.

הצעות לסדר היום

היו"ר י. קרגמן: כמה חברי ועדה ביקשו להעלות הצעות לדון בנושאים שונים.

י. בן-מאיר: אתמול הונח על שולחן הכנסת דו"ח מבקר המדינה. יש בכנסת ועדה לענייני ביקורת המדינה, היא תטפל בו. יחד עם זאת אי אפשר להתעלם משני נושאים לפחות הקשורים ישירות עם ועדת הכספים. לדעתי הדו"ח הוא מזעזע, עוד לא היה כדוגמתו. יש בדו"ח דברים לגבי שוק ההון. מאות מיליוני לירות מכספי ציבור הלכו לאיבוד בגלל מה שקורה בשוק ההון. אנחנו אחראים לשוק ההון. אני מציע לדון בזה בדחיפות. אנחנו חייבים לברר איך קרה שמאות מיליוני לירות הולכים לאיבוד למדינה, וזאת באמצעות מדיניות הממשלה לגבי שוק ההון.

יש בדו"ח ביקורת קשה מאוד על בנק ישראל, על כך ש-7.5 מיליון לירות הועברו מהאשראי לתעשייה למימון הבחירות להסתדרות. בתשובה לכך אומר נגיד הבנק שיש לתת את הדעת על הערה זו של מבקר המדינה. אני חושב שהדבר הזה מחייב בירור מידי בוועדת הכספים עם נגיד הבנק.

היו"ר י. קרגמן: גם אני חושב שכדאי שנברר את הנושאים האלה, אני רק אינני רוצה לפלוש לתחומה של ועדה שלפי התקנון הענין הוא בתחום סמכויותיה. אנחנו לא נוכל להזמין את מבקר המדינה. אבל אינני רוצה להתעלם מהנושאים האלה, אינני רוצה להיות פורמליסט ולומר שיש ועדה, שהיא תדון. אני רוצה שגם אנחנו נדון. השאלה רק באיזו מסגרת. אנחנו עומדים לדון בתקציב משרד האוצר. הדיון נקבע לסוף חודש מאי. ביקשתי להקדים אותו. אגב הדיון על משרד האוצר אפשר יהיה לדון בענין שוק ההון.

אשר לבנק ישראל - אני רוצה לשאול על כך את היועץ המשפטי שלנו. נגיד הבנק נמצא עכשיו בחוץ-לארץ.

א. רונן

א. רונן: אתמול הונח על שולחן הכנסת דו"ח מבקר המדינה. יש בכנסת ועדה קבועה שמטפלת במימצאי הביקורת בפעולות של יחידות הממשל בתחומים שונים. לדעתי ענין בנק ישראל אינו נוגע לוועדת הכספים, ואין היא צריכה לדון במימצאי הביקורת.

י. בן-מאיר: לא הצעתי לדון במימצאי הביקורת.

א. רונן: אני רוצה להעלות שני נושאים על סדר יומה של ועדת הכספים, לא במסגרת הדיון על תקציב משרד האוצר. האחד הוא שוק ההון בארץ, והשני, נושא שיותר קשור לנו, הוא הפיקוח של ועדת הכספים על תקציב המדינה. אלה שני נושאים השייכים לתחום סמכותה של ועדת הכספים, ואני מציע להעלותם לדיון.

ג. קיטרון: זה לגיטימי.

היו"ר י. קרגמן: לגבי הנושא הראשון, אמרתי שאיננו יכולים לדון בו, כי זה שייך לוועדת הביקורת, אבל כשנדון על תקציב משרד האוצר נוכל להעלות גם נושא זה. כי במסגרת דיון על תקציב משרד האוצר דנים גם על מדיניות.

י. בן-מאיר: אני הצעתי לדון על שוק ההון בנפרד ממשרד האוצר. אשר לבנק ישראל, הצעתי לדון על מדיניות בנק ישראל בהזרמת כספים.

מ. שחל: לגבי שוק ההון, אני חושב שלכל חבר מותר להתייחס למה שנאמר בדו"ח, עם כל המשתמע מכך. לא פחות חשוב שנתייחס גם לענין בנק ישראל, כחלק מהמדיניות הכלכלית הכוללת של המדינה.

היו"ר י. קרגמן: כשנגיד הבנק יחזור מחוץ-לארץ, נדון בזה.

ע. אמוראי: תמיד אפשר להעלות נושאים בוועדה. מה ששייך למימצאי הביקורת של מבקר המדינה - לענין זה יש ועדת ביקורת, ואסור לנו לגלוש לתחומה. אבל יש דבר אחד שממשש תשתית לכל העבודה שלנו, והוא הדיוק בדו"חות הכספיים של האוצר, כל החומר מוגש לנו, והוא משמש בסיס לדיונינו. המבקר הציב סימן שאלה לגבי הדיוק של הדו"חות האלה. וזאת הבעיה. אני מתכוון רק לדו"חות הכספיים.

היו"ר י. קרגמן: אני התנגדתי להקמת הוועדה לביקורת המדינה. אך משהכנסת החליטה על הקמתה, צריך לשמור על זה. אבל אינני מתחמק מזה, ואמרתי שכשנדון על תקציב משרד האוצר, נדון גם בזה.

י. פלומין: אני מציע להקים ועדת משנה שתהיה מורכבת ממספר חברים של ועדת הכספים, שתבדוק את השלכות הדו"ח על פעולת ועדת הכספים ועל דרכי עבודתה, ותביא המלצות לקראת הדיון שמציעים לקיים פה, מה אנחנו כועדת כספים צריכים לעשות על-מנת להימנע מה"מחמאות" העקיפות שקיבלנו. והיו בדו"ח רמיזות של המבקר. על-מנת שהדיון יהיה יעיל, אני מציע שיהיו לפנינו הצעות קונקרטיות.

ג. פת: דבר אחד זיעזע אותי, והוא לגבי התקציב הנוסף לבטחון, שהיו מוסתרים בו סעיפים שלא היו קשורים כלל לבטחון. רימו את הוועדה. המבקר אומר שבתקציב הנוסף היו סעיפים שאנחנו לא ידענו עליהם.

היו"ר י. קרגמן: הוועדה ידעה הכל. חוץ מזה ועדת הכספים איננה הוועדה היחידה בכנסת.

אני רוצה לסכם ולומר: חברי הוועדה אינם יכולים להתעלם מדו"ח מבקר המדינה, גם אם הטיפול בו נתון בידי ועדה מיוחדת. ביקשתי את מר פלוג שכשאנו דנים על תקציבי המשרדים השונים, שהרפרנטים של הוועדה יקבלו חלק מדו"ח המבקר, וכך לא נגלוש לסמכויותיה של ועדה אחרת. אין לי ספק שחבר הכנסת בדר ער לענין, וודאי יהיו בוועדה שלו דיונים בנושא זה. אני מציע לחברי ועדת הכספים שהם חברים בוועדה לביקורת המדינה שישתתפו בישיבותיה ויעלו שם את הנושאים.

י. קרגמן

סדרי דיון

היו"ר י. קרגמן: חוק מס ערך מוסף הונח על שולחן הכנסת. ברור שהועדה בהרכבה המלא לא תוכל לדון בכל אחד מסעיפיו. את עבודת ההכנה צריך יהיה לעשות בוועדת משנה, אשר תצטרך לעבוד בשעות לא רגילות כדי לעמוד בלוח זמנים. אני מציע שתוקם ועדת משנה בת 7-8 חברים, אשר תדון בחוק ותביא לוועדה פרק פרק, או את החוק כולו. אני מציע שישתתפו בוועדת המשנה חברי הועדה בדר, פלומין, מלמד, גולן, ושני חברים מהמעריך. אני אעמוד בראש הועדה.

י. בן-מאיר: אני מציע לצרף לוועדה גם את חבר הכנסת לורינץ.

היו"ר י. קרגמן: אדבר אתו. לא יהיו שם הצבעות. אני מבין שאין התנגדות להצעתו.

י. בן-מאיר: אינני מתנגד להקמת ועדת משנה, אני רק רוצה להעיר שזאת תהיה עבודה כפולה, כי אחרי שועדת המשנה תדון בסעיפי החוק, יהיו פה ויכוחים על כל סעיף.

היו"ר י. קרגמן: הסעיפים שיתקבלו בוועדת המשנה פה אחד יעברו במליאת הועדה בלי ויכוחים.

שינויים בתקציב לשנת 1974

מ. ארנס: הנושא שאני מעלה מתקשר ישירות עם מימצאי מבקר המדינה על פעולות האוצר. בחודשיים האחרונים של שנת התקציב 1974/75, פברואר-מרץ 1975, הובאו אלינו מבול של פניות מטעם האוצר להעברת עודפי תקציב, לחלוקת רזרבות, להעברות תקציביות, במיליארדי לירות. לא היתה לנו כל אפשרות לבדוק את הדברים בצורה רצינית. ברוב המקרים באמר שזה כסף שכבר הוצא, זה קשור בהתייקרויות וכדומה, והיום לא ניתן לשנות זאת. ב-31 במרס הובאו לוועדה זן פניות נוספות במאות מיליוני לירות, שוב ללא כל אפשרות לבחון אותן. לא היתה כל אפשרות שהועדה תמלא את תפקידה ותדון בדברים שהובאו בפניה. השיא היה שאחרי גמר שנת התקציב הגישו לוועדה פניות בסכום כולל של רבע מיליארד לירות, חלקן לידיעה, חלקן לחוות דעת. הדבר הובא לישיבת הועדה ביום ראשון שעבר, 20 באפריל, וזה נתקבל.

אני מבקש רביזיה על ההחלטה ההיא, כי אני בעד דחיית הפניות האלה המסתכמות ברבע מיליארד לירות.

היו"ר י. קרגמן: אני רוצה לומר שכל מה שנתקבל בוועדה נתקבל פה אחד. את המסקנה של הועדה ניסח היועץ המשפטי. אני מבקש שהוא יאמר כמה דברים בענין זה.

ג. קיטרון: אחלק את דברי לשניים. חבר הכנסת ארנס מתריע על כך שבחודש מרס בא לוועדה מבול של פניות מטעם האוצר. זה ענין של סדר תקיין של עבודת האוצר, ואיש לא יצפה ממני לתשובה בענין זה.

שאלה אחרת היא לגבי מה שקרה אחרי ה-31 במרס. בישיבה הקודמת אמרתי שאני יכול להקל עלי את החיים ולומר לוועדה: חוק התקציב נסתיים בלילה שבין ה-31 במרס וה-1 באפריל, תקציב הביניים אינו כולל כל הוראה בדבר שימוש בעודפים והעברה מסעיף לסעיף, ולכן אין מה לעשות. אבל אינני חושב שזה תפקידי, לכן אמרתי לוועדה שבמצב שנוצר הייתי מציע לוועדה שהיא תחליט בדיעבד לוותר על ההתייעצות.

אני מדבר כעת על ענין הכספיים שנמצאים או שהתכוונו להכניסם לתקציבים מיוחדים. לגבי סעיף זה של תקציבים מיוחדים יש שתי הוראות: הוראה אחת מבחינת הפיקוח הפרלמנטרי, והיא אין אפשר להוציא משם סכומים. נאמר רק: באישורה המוקדם של ועדת הכספים. האישור המוקדם להוציא את כל הכספים מסעיף תקציבים מיוחדים ניתן ב-1974/75. אלה מה? התברר אחר כך שהועדה נתנה את אישורה המוקדם להוצאת כספים שעוד לא היו בפנים.

ג. קיסרון

עכשיו אני מגיע לחלק הראשון. כדי להציג את הענין התחלתי בחלק השני. החלק הראשון הוא מאין באים הכספים שנמצאים בסעיף תקציבים מיוחדים. חלק היה מאז ומתמיד, וחלק ששר האוצר רשאי להעביר מכל סעיף הוצאה תוך התייעצות בוועדת הכספים. מסתבר שהועדה נתנה כדין את אישורה המוקדם להוצאת זכספים, אבל לא היתה התייעצות אתה כדי להכניס את הכספים. ובכן מה המצב? האוצר היה רשאי, תוך אישור מוקדם שניתן לו, להוציא כספים מהתקציבים המיוחדים. אחר כך הסתבר שהם לא היו בפנים, כי האוצר לא התייעץ בוועדת הכספים על הכנסתם.

כפי שאמרתי, יכולתי להגיד שאין מה לעשות. אבל אינני חושב שזה תפקידי. לכן הצעתי מה שהצעתי בישיבה הקודמת. אם חבר הכנסת ארנס יגיד שזה לא עניני, ארים ידים. אני מודה בפה מלא שכל עוד אני יושב כאן מטעם הממשלה - גם אילו הייתי יושב כאן מטעם הכנסת זה היה כך, אבל ודאי כל עוד אני יושב מטעם הממשלה - אני מוכרח בגילוי לב ובכנות להביא בפני הועדה את השקפתי איך לצאת מהסבך שהממשלה נכנסה לתוכו. לכן הצעתי לוועדה בישיבה הקודמת שהיא תרשום לפנייה שהיא מותרת על ההתייעצות, ומאשרת בדיעבד כאילו התייעצו אתה, כדי להכניס את הסכומים לתקציבים המיוחדים.

יש חלק שני, והוא ההעברות התקציביות, הסעונוות הוגעה לוועדה. אין לי ספק שאם ההודעות לא הגיעו לוועדת הכספים עד 31 במרס, הן אינן תופסות. וכל הודעה שנמסרה לאחר מכן, יש להתעלם ממנה.

היו"ר י. קרגמן: מה אם כן אתה מציע?

א. רונן: יש הצעה לרביזיה. צריך להצביע עליה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לריביזיה על החלטת הועדה - פיעוש

נגד ההצעה - רוב

הוחלט: לדחות את ההצעה לריביזיה על החלטת הועדה.

היו"ר י. קרגמן: יחד עם זאת אני רוצה לומר שאני אודיע בשם ועדת הכספים שבקשות להעברות מסעיף לסעיף שיבואו לוועדה אחרי ה-1 בפברואר - לא נקבל, עם כל הקשיים.

אני מודה לכם. הישיבה נעולה.

הישיבה נסתיימה בשעה 13.00.